

ВІДГУК

офіційного опонента д.е.н., проф. Боковець В.В.
на дисертаційну роботу Станіслава Олександровича Булатнікова
на тему «Управління інноваціями на основі кіберсоціального підходу»,
поданої до здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 Менеджмент

Ступінь актуальності обраної теми. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена глибокими трансформаційними процесами, що відбуваються в сучасній економіці під впливом цифровізації, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та формування економіки знань. У цих умовах традиційні підходи до управління інноваціями втрачають свою ефективність, оскільки не враховують складної взаємодії технологічних, соціальних і поведінкових факторів, що визначають сучасний інноваційний процес.

Особливого значення набуває необхідність інтеграції цифрових і соціальних компонентів у систему управління інноваціями, що знаходить своє відображення у формуванні кіберсоціального підходу. Саме такий підхід дозволяє забезпечити більш глибоке розуміння природи інноваційного процесу, врахувати роль знань, комунікацій та взаємодії між суб'єктами інноваційної діяльності.

З огляду на зазначене, дослідження, спрямоване на розвиток теоретичних, методологічних і прикладних засад управління інноваціями на основі кіберсоціального підходу, є своєчасним і має важливе значення для підвищення ефективності функціонування сучасних економічних систем.

Актуальність теми дисертаційної роботи підтверджується використанням результатів дисертаційної роботи у наукових дослідженнях у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля (м. Київ).

Отже, тема дисертаційної роботи С.О. Булатнікова, в якій надано розв'язання проблемам управління інноваціями на основі кіберсоціального підходу, є актуальною і своєчасною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. За результатами аналізу змісту дисертаційної роботи та наукових публікацій здобувача, зарахованих за темою дослідження, можна сформулювати висновки щодо належного рівня обґрунтованості та достовірності отриманих наукових результатів.

Обґрунтування актуальності теми дисертаційної роботи слід визнати достатньо переконливим, оскільки воно базується на сучасних тенденціях розвитку економіки, пов'язаних із цифровізацією, ускладненням інноваційних процесів та зростанням ролі соціально-комунікаційних взаємодій у системі управління інноваціями.

Дисертаційна робота характеризується логічною структурою, чіткою послідовністю викладення матеріалу та внутрішньою узгодженістю розділів. Висновки та рекомендації сформульовано послідовно, вони ґрунтуються на проведених дослідженнях і є достатньо аргументованими.

Методологічною основою дослідження слугувала сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, що забезпечили комплексний підхід до вирішення поставлених завдань. У роботі коректно використано методи аналізу і синтезу, системний підхід, методи моделювання, експертних оцінок, багатокритеріального аналізу, а також інші методи емпіричного та теоретичного дослідження, що відповідають тематиці роботи.

Теоретичну основу дослідження становлять положення теорій менеджменту, інноваційного розвитку, цифрової економіки, управління знаннями, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері управління інноваційною діяльністю, економічного аналізу та економіко-математичного моделювання. Використання широкої теоретичної бази забезпечило належний рівень обґрунтованості наукових положень дисертації.

Достовірність отриманих результатів підтверджується використанням адекватного інструментарію дослідження, значною кількістю опрацьованих джерел, а також апробацією основних положень і висновків на науково-практичних конференціях та їх впровадженням у практичну діяльність.

Коректно визначені об'єкт, предмет і мета дослідження дозволили чітко окреслити проблемне поле роботи та забезпечили логічну узгодженість поставлених завдань і отриманих результатів.

Сформульовані у дисертації пропозиції та рекомендації відзначаються завершеністю, логічністю та послідовністю викладу, мають теоретичне і прикладне значення.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок про достатній рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і результатів дисертаційної роботи.

Новизна та значення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації доктора філософії. За результатами вирішення у дисертаційній роботі поставлених наукових завдань отримано результати, яким притаманна наукова новизна та які мають важливе теоретичне і прикладне значення.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та науковими публікаціями здобувача дозволяє визначити найбільш суттєві теоретичні та прикладні положення, що характеризуються науковою новизною та відображають внесок автора у вирішення важливого наукового завдання – розвитку теоретико-методологічних та прикладних засад управління інноваціями на основі кіберсоціального підходу в умовах цифровізації.

Науковою новизною відрізняється удосконалення принципів інтеграції кіберсоціального підходу та теорії інновацій, які, на відміну від існуючих, враховують вплив цифровізації на всі підсистеми інноваційного процесу та забезпечують синергетичний ефект у процесі управління інноваціями. Це дозволило автору сформулювати цілісне уявлення про взаємодію технологічних, інформаційних та соціальних компонентів інноваційної діяльності.

Варто відзначити запропоноване автором удосконалене трактування класичної моделі «потрійної спіралі інновацій», яке передбачає посилення координаційної ролі держави у сучасних умовах та сприяє розвитку міжорганізаційних форм управління інноваціями, що підвищує ефективність взаємодії між ключовими суб'єктами інноваційної системи.

Суттєвим результатом дослідження є розроблення інтегрованої моделі прийняття рішень в інноваційному менеджменті, яка поєднує елементи класичних моделей управління, інформаційної трансформації даних у знання та проєктування бізнесу. Запропонований підхід дозволяє врахувати взаємодію реального та віртуального середовища, а також когнітивні особливості суб'єктів управління, що значно розширює можливості прийняття ефективних інноваційних рішень.

У дисертації уточнено уявлення про інноваційний процес як об'єкт управління, що, на відміну від традиційних підходів, розглядається з позицій трансформації природи знань на різних стадіях життєвого циклу інновацій. Це дозволило поглибити зміст базових категорій інноваційного менеджменту та розвинути його понятійний апарат.

Також заслуговує на увагу удосконалений підхід до аналізу типології інноваційних систем, який базується на виокремленні інваріантних підсистем та врахуванні інституціональних особливостей їх функціонування, що сприяє більш ефективній інтеграції різних форм міжорганізаційної взаємодії.

Подальшого розвитку в роботі набули положення щодо визначення впливу цифровізації на бізнес-процеси та інноваційну спроможність підприємств, що дозволяє більш точно оцінювати передумови та напрями розвитку інноваційної діяльності в сучасних умовах.

Крім того, удосконалено методичні рекомендації щодо міжорганізаційного управління розвитком інноваційної інфраструктури, які забезпечують її функціональну повноту та сприяють підвищенню ефективності взаємодії учасників інноваційного процесу.

Заявлену наукову новизну результатів дослідження є підстави визнати доведеною. За рівнем наукової новизни отримані результати відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Результати аналізу положень, висновків і рекомендацій дисертації дають підстави стверджувати, що вони є обґрунтованими, достовірними, отриманими автором самостійно та становлять як науковий, так і практичний інтерес.

Практичне значення результатів дослідження підтверджується їх використанням у діяльності підприємств, а також у навчальному процесі, що свідчить про можливість їх впровадження у практику управління інноваційною діяльністю.

Отримані результати доведено до рівня практичного застосування у вигляді моделей управління інноваціями, інтегрованого підходу до прийняття управлінських рішень та рекомендацій щодо розвитку інноваційної інфраструктури на основі кіберсоціального підходу.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Кількість наукових праць за темою дисертаційної роботи загальним обсягом 7,6 д.а. (особисто автору належить 4,6 д.а.) та повнота відображення в них основних положень дослідження відповідають чинним вимогам щодо публікації результатів дослідження для дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Ознайомлення з публікаціями здобувача дозволяє стверджувати, що в них висвітлені основні положення дослідження. Основні теоретичні та прикладні положення та результати дослідження доповідалися й схвалені на науково-практичних конференціях різного рівня.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Академічний плагіат (використання чужих ідей, тексту без належного посилання на джерело) в аналізованій дисертаційній роботі відсутній, про що свідчать результати перевірки дисертаційної роботи на

плагіат з використанням програмного засобу перевірки на плагіат Strikeplagiarizm.com: встановлено високу унікальність тексту, правомірність запозичень визнано обґрунтованим (загальноприйняті терміни та цитування інших авторів з посиланням на них) (лист Східноукраїнського національного університету імені Володимира МОН України від 16.11.2025 № 3/11).

Фактів фабрикації (придумані дані, неіснуючі факти або сфальшована інформація) та фальсифікації (зміна, підробка, спотворення даних або результатів дослідження) висновків, даних, результатів розрахунків, правил їхньої інтерпретації у дисертаційній роботі не виявлено.

Зауваження та дискусійні питання стосовно положень дисертації доктора філософії. Позитивна оцінка результатів дослідження С.О. Булатнікова не виключає деякі зауваження, які у тому числі можуть послугувати підставою для дискусії на захисті дисертації. Суть цих зауважень полягає у такому.

1. У першому розділі дисертації (пп. 1.1, с. 22–30) автор приділяє значну увагу категоріальному аналізу поняття «інновації», однак запропонований підхід до уточнення термінологічного апарату має переважно описовий характер і не завжди супроводжується чіткою формалізацією відмінностей між суміжними категоріями («інновація», «нововведення», «інноваційна діяльність»). Це дещо ускладнює практичне застосування запропонованих положень у процесі управління інноваціями.

2. У пп. 1.3 (с. 42–50), присвяченому аналізу цифровізації, автор обґрунтовує вплив цифрових технологій на інноваційні процеси, однак недостатньо уваги приділено кількісному вимірюванню цього впливу. Зокрема, відсутні конкретні індикатори або метрики, які дозволяли б оцінити рівень цифровізації та її вплив на ефективність управління інноваціями.

3. У пп. 2.1 (с. 51–64), де розкривається сутність кіберсоціального підходу, автор пропонує низку принципів його інтеграції з теорією інновацій, однак їх практична апробація або емпірична перевірка в роботі представлена

обмежено. Це дещо знижує рівень прикладної верифікації запропонованих теоретичних положень.

4. У пп. 2.3 (с. 101–115), присвяченому аналізу інноваційної інфраструктури, автор обґрунтовує доцільність розвитку таких елементів, як коворкінги, однак відповідні висновки подані переважно на концептуальному рівні без достатнього статистичного чи порівняльного аналізу ефективності їх функціонування в різних країнах або регіонах.

5. У третьому розділі (пп. 3.2–3.3, с. 127–160) автор пропонує моделі інноваційного процесу та прийняття управлінських рішень, однак їх представлення має складний теоретичний характер і не завжди супроводжується прикладами практичного застосування або ілюстраціями у вигляді конкретних управлінських ситуацій.

6. У роботі загалом (зокрема, розділи 2–3) спостерігається значна увага до концепції кіберсоціального підходу, однак недостатньо розкрито ризики та обмеження його застосування в реальних умовах функціонування підприємств, зокрема з урахуванням організаційної культури, рівня цифрової зрілості та інституційних бар'єрів.

Надані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку результатів дослідження, проведеного С.О. Булатніковим на належному науковому рівні.

Загальний висновок. За результатами ознайомлення з дисертацією С.О. Булатнікова є підстави констатувати наступне. Дисертаційна робота на тему «Управління інноваціями на основі кіберсоціального підходу» є завершеним науковим дослідженням актуальної наукової проблеми, результатам якого властиві наукова новизна, теоретичне та практичне значення. Мету дослідження досягнуто, поставлені завдання вирішено. Результати вирішення поставлених завдань дослідження відображено у висновках до кожного з розділів і у загальних висновках дисертації.

Зміст дисертаційної роботи відповідає заявленій темі та поставленій меті дослідження. Наукові результати, що містяться у дисертації, відповідають

спеціальності 073 Менеджмент, за якою робота подана до захисту. Дисертаційну роботу написано з дотриманням вимог наукового стилю і оформлено відповідно до вимог Держстандарту. Основні положення та результати виконаного дослідження опубліковано із дотриманням чинних вимог до публікації результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

За результатами аналізу представленої дисертаційної роботи та за змістом відгуку є підстави стверджувати, що дисертаційна робота С.О. Булатнікова за формальними та змістовними ознаками відповідає вимогам пунктів пп. 6, 7, 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та основними положеннями «Вимог до оформлення дисертації» (затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40), а її автор Булатніков Станіслав Олександрович заслуговує на присудження за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент.

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри підприємництва,
логістики та менеджменту Вінницького
національного технічного університету
Міністерства освіти і науки України
(м. Вінниця)

Вікторія БОКОВЕЦЬ

Вчений секретар ВНТУ
к.т.н., доцент

Інна ВІШТАК